

Papieska Rada „Iustitia et Pax”, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, Jedność, Kielce 2005, ss. 640.

Jan Paweł II zlecił organom Kurii Rzymskiej przygotowanie oficjalnego dokumentu kościelnego obejmującego syntetycznie najważniejsze treści nauki społecznej Kościoła Rzymskokatolickiego. Zadanie to podjęła Papieska Rada „Iustitia et Pax” (Sprawiedliwość i Pokój). Dokument był przygotowywany w ciągu ok. 5 lat. Oficjalnie został zaprezentowany na konferencji prasowej dnia 24 października 2004 r. pod tytułem: *Kompendium nauki społecznej Kościoła*. W rok później ukazała się polska jego edycja.

Kompendium – wbrew temu, co mógłby sugerować jego tytuł – nie ogranicza się do omówienia najbardziej typowych problemów społecznych, ale zawiera teologicznie pogłębioną wizję nauki społecznej Kościoła oraz podejmuje szeroki wachlarz zagadnień z życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Dokument ten

składa się z wprowadzenia, dwunastu rozdziałów z wieloma podrozdziałami i zakończenia. O szerokim potraktowaniu nauki społecznej świadczą już same tytuły rozdziałów. Są one następujące: *Zamysł miłości Bożej wobec ludzkości, Postannictwo Kościoła i nauka społeczna, Osoba ludzka i jej prawa, Zasady nauki społecznej Kościoła, Rodzina – żywotna komórka społeczna, Praca ludzka, Życie ekonomiczne, Wspólnota polityczna, Wspólnota międzynarodowa, Ochrona środowiska, Upowszechnianie pokoju, Nauka społeczna i działalność Kościoła*. Znamienny jest także tytuł zakończenia: *Ku cywilizacji miłości*.

Trudno o analizowanie tutaj treści poszczególnych rozdziałów. Należy jednak zauważyć, że w *Kompendium* nie pominięto nawet tematów rzadko poruszanych w oficjalnym nauczaniu, jak terroryzm, handel narkotykami i bronią, globalizacja gospodarki, klonowanie istot ludzkich itp. Mimo wielu rozległych tematów wewnętrzny układ dokumentu jest przejrzysty. Treść nauki społecznej podana jest w układzie rzeczowym, a nie hasłowym, co ułatwia jej studiowanie i ogarnięcie umysłem całości. Chociaż poszczególne zagadnienia z konieczności ujęte są skrótowo, to jednak nie są pozbawione licznych cytatów z orzeczeń Soboru Watykańskiego II, z wypowiedzi papieży i innych dokumentów kościelnych. Dokładne odsyłacze ułatwiają czytelnikowi sięgnięcie do źródeł celem pogłębienia znajomości danego zagadnienia.. Do tomu dołączony jest skorowidz odsyłaczy do cytowanego piśmiennictwa oraz bardzo szczegółowy indeks pojęć, ułatwiający wyszukiwanie interesujących treści.

Pojawienie się *Kompendium* na obszarze nauki społecznej Kościoła ocenia się jako doniosłe wydarzenie. Dotychczas bowiem nie było takiego dokumentu, który ukazywałby w sposób zwarty istotę i wszystkie główne zagadnienia tej nauki. Kto chciał się zapoznać z jej dorobkiem, musiał wertować liczne tomy nauczania papieży od Leona XIII do Jana Pawła II., dokumenty watykańskich kongregacji, wypowiedzi poszczególnych biskupów i konferencji episkopatów z poszczególnych krajów, a także pisma teologów i filozofów chrześcijańskich starożytnych, średniowiecznych i nowożytnych, a szczególnie same księgi Pisma Świętego z ich komentarzami. W praktyce poznanie całości nauczania społecznego wymagało żmudnych studiów, a zatem było dostępne dla nielicznych elit.

„Nauczanie i upowszechnianie nauki społecznej wchodzi w zakres misji ewangelizacyjnej Kościoła i stanowi istotną część orędzia chrześcijańskiego” (Encyklika *Centesimus annus*, nr 5). *Kompendium* w wypełnianiu tejże misji może stanowić szczególną pomoc. Mogą z niego korzystać zwłaszcza wykładowcy i studenci katolickiej nauki społecznej. Zawiera bowiem obszerny i starannie uporządkowany zbiór nie tylko teoretycznych, ale i praktycznych konsekwencji wyprowadzonych z wiary chrześcijańskiej. W przedmowie do tego dokumentu czytamy: „Dawanie świadectwa przeobrażenia rzeczywistości społecznej mocą Ewangelii przez kobiety i mężczyzn, wiernych Jezusowi Chrystusowi, było zawsze wyzwaniem i jest nim obecnie, na początku trzeciego tysiąclecia ery chrześcijańskiej. (...) Lektura tego dokumentu ma przede wszystkim wesprzeć i pobudzić do działania na polu społecznym chrześcijan, szczególnie wiernych świeckich, dla których jest to ich naturalne środowisko; całe ich życie powinno stawać się płodnym dziełem ewangelizacyjnym. (...) Każdy czytelnik, będący człowiekiem dobrej woli, będzie mógł poznać motywy, które przynaglają Kościół do wkraczania ze swoim nauczaniem w obszar problemów społecznych, i racje do podejmowania spotkań, dialogu i współpracy w służbie na rzecz wspólnego dobra” (s. XIII-XIV).

Kompendium, odwołując się do prawa matury, ma wymiar ogólnoludzki, uniwersalny. Kardynał Angelo Sodano, watykański sekretarz stanu, w liście adresowanym do przewodniczącego Papieskiej Rady Iustitia et Pax stwierdza, że „wiele z zebranych tutaj [tj. w *Kompendium*] poglądów podzielają również inne Kościoły i wspólnoty chrześcijańskie, a także inne religie. Tekst *Kompendium* został opracowany w taki sposób, że może być użyteczny nie tylko ad intra, to znaczy dla katolików, ale też ad extra. Istotnie, bracia połączeni z nami przez ten sam Chrzest, wyznawcy innych religii i wszyscy ludzie dobrej woli mogą z niego czerpać natchnienie do płodnej refleksji i wspólny impuls do integralnego rozwoju każdego człowieka, całego człowieka” (s. XI). Zatem lektura *Kompendium*, poszukiwanie w nim dróg rozwiązywania ludzkich problemów może się stać czynnikiem jednoczącym ludzi dobrej woli w humanizowaniu dzisiejszego świata.

Ks. Kazimierz Belch